

Mozart ei uppunud ära

Mozarti ooper "Figaro pulm" Estonia Teatris

Dirigent – Paul Mägi,
lavastaja – Roman Baskin,
kunstnik – Jaak Arro.
Esiendus – 3. mail.

Teater on koht, kus põhimõtteliselt peaksid olema lubatud absoluutselt kõik võtted, kui on täidetud üks tingimus: need peavad aitama lugu (ooperi puhul – muusikat) tuua kuulajateni senisest paremini.

Ooper kaugjuhtimisega

Käesolevas lavastuses kasutatud võtted on kutsunud esile võrdlemisi vastakaid arvamusi. Kõigepealt see, et orkester on august välja toodud. Nii kõlab orkester saali loomulikult paremini, aga samas on side dirigendi ja solistide vahel üpris suureks probleemiks. Sünkroonsus ja täpsus orkestri ning solistide vahel on kujunenud loteriiks – kas läheb märki või mitte. Tundus, et dirigent **Paul Mägi**, peen muusik ja hea stiilitundja, oli esimestel etendustel teinud liiga suure panuse orkestrile (kes mängis küll väga aktiivselt). Ka pööras ta tähelepanu pigem oma dirigeerimise elegantsile kui muusika ansambliisusele. Ooperis aga pole vaja ansambliit mitte ainult liinis solist–solist, vaid ka liinis solist–orkester, ja just dirigent peaks olema neid ühendav ja suunav lüli.

Solistidelt nõuab niisugune kaugjuhtimise meetod (dirigenti

Rida märkimisväärseid osatäitjasi "Figaro pulmas": Margit Saulep (Susanna), Eda Zahharova (Marcelina), Mati Palm (Bartolo) ja Mart Mikk (Figaro).

suur samm arengus ja võib juba hoomata, mis hääles peidus.

Figaro rolli valitud kolm lauljat on materjalilt erinevad: bass **Mart Miku** esituses pääseb eriti hästi mõjule partii madalam osa, kõrge bariton **Aare Saal** paneb särema vokaalpartii ülemise poole, **Rauno Elp** aga on häälelt nende kahe vahepeal.

Erakordset kindlust nii mängus. vokaalis kui partnerina näi-

mõistetavalt esimesel etendusel rohkem krampis – orkestriproove sai ta minimaalselt –, ent vokaalselt tuli ta hästi omadega toime. Nüüd võiks hakata pöörama tähelepanu häälevärvile, mis tahaks enam pehmust. Kolmandat Krahvinnat – EMA tudengit Merle Hillepit ei ole kahjuks tema debüütrollis etendusel näinud.

Kolmest krahv Almavivast on

fixe'ide sohu Mozart ära uputatakse.

Lavastaja **Roman Baskini** töö esitles end esimestel etendustel paraja kaosena. Tasapisi on hakanud kooruma põhimõtte sundida lauljaid ise oma rolle kujundama (mis estooplastele ooperis eriti omane ei ole). Selline lavast(amat)us võib lauljad esialgu kogu maailma kiruma panna, aga nende arengu seisukohalt on siin

Nädalavahetusel peetakse Virumaa laulupidu

Täna toimub Rakvere rahvaaias Virumaa laulu- ja tantsupidu. Sel aastal on see pühendatud Rakvere esmamainimise 770. aastapäevale. Peost võtab osa 68 Virumaa kollektiivi 1100 rahvatantsija, pillimängija ja koorilauljaga.

Peo üldlavastaja on tantsuansambli Kuljus juhendaja Ülo Luht, kelle sõnul on rahvaaias keerukas lavastada, kuid tulemus peaks oma ebatraditsioonilisuses vaatajale huvitav olema. "Saab välja mängida sellele, et publikul on võimalus tantsurühmade hulgas olla."

Luht on ka suvise Tallinnas toimuva ESTO laulu- ja tantsupeo lavastaja. Virumaa laulupeo programmis on põhiliselt ESTO-I ettekandmisele tulev repertuaar.

Pidu Rakveres algab kell 18, sellele eelneb ühine rongkäik rahvaeda.

ETA

Tartu Ülikooli Raamatukogu sai kingituse

Tartu Ülikooli Raamatukogu käis 5. juunil arvuti tarkvaraga tegeleva USA firma Oracel esindus. Raamatukogule anti üle kingitus, mis sisaldas 20 000 krooni väärtuses arvutite tarkvara.

Raamatukogule kingitust üle andes rõhutasid Oraceli

orkester, ja just dirigent peaks olema neid ühendav ja suunav liili.

Solistidelt nõuab niisugune kaugjuhtimise meetod (dirigenti näevad nad eeslaval vaid monitoridest) aga tavapärasest suuremat tähelepanu ja täpsust, mis nende musikaalsuse ja kõrvateravuse päris kõvasti proovile paneb. Vahetut ja spontaanset musitseerimist selline võte ei soodusta.

Kooskõla hakkas tekkima neljandal-viieldal etendusel (dirigeeris **Jüri Alpernt**), kui solistkond oli esimesest ehmatuses üle saanud ja igapäev jõudnud oma rolli eneses kinnistada. Võib õigustada, et nii peabki olema – etenduste käigus kõik areneb ja kasvab. Kas aga see kohanemine just publiku arvelt peab toimuma, on iseküsimus.

Panus noortele

Esietendusest on nüüd möödas enam kui kuu ja kõik kolm osatäitjate koosseisu on jõudnud lavale. Nagu ikka suure solistide hulga juures, on ka seekord noori üllatajaid, on neid, kes oma tavalise stabiilsusega esinevad ja rolli korrektselt täidavad, ja on ebaõnnestumisigi.

Päris uus nimi Estonia Teatri solistide reas on nooruke, alles Otsa kooli lõpetav **Katrina Räni** (Cherubino), kes meeldivalt üllatas. Kena koondatud hääl (kuigi mitte eriti suur), Mozartile sobiv laulmismaneer, rollitaju ja hea lavanärv. Sobivate osade puhul perspektiivikas laulja.

Üllatajateks olid ka **Eda Zahharova** Marcellina (mahukas vokaal, osale sobiv väljakutsuv mängumaneer), **Ludmilla Kõrtsi** Krahvinna, **Margit Saulepi** särav ja armas Susanna, **Silva Valdti** Barbarina ning **Alar Haagi** ennastimetlev silmakirjalik Basilio. Kõigi jaoks on see

kõige raskem roll. Kõik need panused särema vokaalpartii ülemise poole, **Rauno Elp** aga on häälelt nende kahe vahepeal.

Erakordset kindlust nii mängus, vokaalis kui partnerina näitas laval Mart Mikk, kes kujunes kogu etenduse vedajaks ja temale toetus ansambli kogu trupp. Ta on ka üks väheseid, kellele orkestri asumine kuklapoolel mitte mingit probleemi ei tekitanud. Diktatsioonilt on esitus laitmatu ja vokaalselt ühtlane.

Aare Saal on etenduste jooksul taas arengut näidanud: esimestel kordadel jäi mulje, et fraasid vajaksid paremat kujundamist, ent see häda hakkab kaduma. Parimaks kujunes tal hoogne I vaatuse aaria "Kui kesk võitluse torni sa seisad". Mujal võiks tähelepanu pöörata madalamas tessituuris fraasidele, mis kipuvad tuhmiaks jääma.

Rauno Elp on Sibeliuse Akadeemiasse siirdumisega saanud uueks pedagoogiks tenor Peter Lindroosi ja tenoraalsemaks on muutunud ka õpilase häälevärv. Kannatajaks pooleks on jäänud mahlakus ja ühtlus, lisaks on tekkinud juurde segav *vibrato*. Vaatamata sellele on ta särtsakas Figaro ja partii kuulsaimas aarias ("Te vaesed, tottrad narrid") IV vaatuses on just Rauno Elp olnud kõige nüansirikkam ja mõtestatum.

Kogu lavastuse tipuks on **Pille Lille** Krahvinna. Kuna lavastajapoolselt on roll üsnagi väheütlev, siis domineerima jääb vokaalne külge. Ja Pille Lille laulmise kohta võib ütelda üksnes kiidusõnu. Erakordne musikaalsus, lüürika, õrnus ja samas kandvus, ilus pikk hingamine (eriti III vaatuse itaalia keeles lauldud aarias "Dove sono.."). Kadumas on häälest ka varasemates rollides kummitanud madalate nootide kõripositsioon.

Ludmilla Kõrts samas osas oli

Krahvinnat – EMA tugi- ja Merle Hillepit ei ole kahjuks tema debüütrollis etendusel näinud.

Kolmest krahv Almavivast on probleemideta **Tarmo Sild** – igati korrektne töö. Vanemuislane **Jassi Zahharov**, erakordselt kaunis ja vägev bariton, on selle solistkonna ja ooperi jaoks isegi liiga vägev. Ta sai seoses gastrolidega ("Tosca" Uppsalas ja "Rigoletto" Kaunases) vähem läbi-mänguproove, aga oma rolli on ta piasiasjadeni välja töötanud – ei ühtki mõtestamata nooti, žesti ega vaadet. Tal on pikk tšelloliku poognatõmbega fraas ja tihe tooniandmine. Mõjule pääseb kõik muidugi soolonumbrites (eriti III vaatuse retsitatiiv ja *allegro*-aaria "Vedrõ, mentre io..") ning ka duettides. Esimesel etendusel suuremates ansambli kogu (esimehe poole) laulis ta küll vaid poole häälega, aga muutus ikka domineerivaks. Sellega tekkisid ansambli kogu nihkunud hääle tasakaalu tõttu iselaadsed aktsendid. Kolmas Almaviva – **Väino Puura** – on mänguliselt hiilgav, aga laulu kimbutavad intonatsiooniline ebatäpsus ja vokaalne ebaühtlus, pluss paar klassikalist sisseastumiseksimust.

Kõigist ülajäänud rollidest moodustavad enamiku korralikult täidetud ülesanded. Kaaluda tuleks aga, kui õigustatud on tremoleerivate hääle kasutamine Mozarti esituse juures (Mrika Eensalu Marcellina, Riina Airene Cherubina).

Lavastus- ja kunstnikueksperimendid

Estonia Teater on võtnud nõuks katse-eksituse meetodil töötada ning proovida ära mistahes mõtteväljatused, mis lavastusgrupil tärkavad. Praeguses lavastuses tundus, et sellesse *idée*–

ma (mis eelisest ooperis eriti omane ei ole). Selline lavastus (amat)us võib lauljad esialgu kogu maailma kiruma panna, aga nende arengu seisukohalt on siin suur iva sees. Mis puutub muusika prioriteetsusse, siis annab tunda, et lavastaja ei ole muusika misantstseenides ei ole kõige olulisemaks vokaalpartii võtme-kohad ega ansambli lüürikas, pigem visuaalne mõjuvus ja kompositsioonid. Roman Baskin on ütelnud, et kunstnik **Jaak Arroga** on tal väga hea kooskõla ja temalt on ta saanud suurt abi ruumi jaotamisel-kasutamisel. Võimalik, et see nii on – leidlik treppide asetus ja tornkraanalik rõdu (kus asub Krahvinna buduaar, aga kust millegipärast talurahvas pidevalt läbi voorib) lisavad lavastuslikku mitmekesisust. Huvitavad on ka basseini ning orkestritruupi asetatud (vist) keldritrepp (aga miks krahvi ruumid keldrisse madude seltsi on viidud, sellest aru ei saa).

Põhjendamatu asju on terve rida, eriti torkavad silma monst-rumi-laadne ingel (Cherubino I vaatuse *allegro*-aaria "Ei ma tea, kuidas kirjeldaks seda.."), ratsapiitsana käsitletav orgi otsa pandud madu (krahvi *allegro*-aaria III vaatuses) ja mõttetu hääli-kaelkirjaku ristsugutis etenduse lõppedes (mille üks hambamees ristas "helilooja vaimuks"). Minge loogika neis asjades ehk oleks, kui konkreetne ruumilahendus oleks tehtud Rotermanni soolalattu ja lavastatud olnuks "Laudalüürika".

Mozarti ja krahvilossiga need ei haaku ja mingist stiiliühthesusest (ei kujundus-kostüüm, kujundus-muusika, ajastu-etikett jne.) rääkida ei saa. Etenduse päästab muusikaline külge: kui see õnnestub, siis jääb Mozart veepinnale.

PILLE PALM

tus, mis sisaldas 20 000 krooni väärtuses arvutite tarkvara.

Raamatukogule kingitust üle andes rõhutasid Oraceli esindajad valmidust abistada ennekõike üliõpilasi. Peale õppematerjalide on firmal plaanis veel vastavateemalisi kursusi korraldada.

Siiani tegi Oracel koostööd Tallinna Tehnikaülikooliga ning varustas viimast infotehnoloogiat tutvustavate materjalidega.

ETA

Näitus Matti Miliuse erakogust

Eile avati Rahvusraamatukogu suures näitusesaalis näitus "Eesti, Läti ja Leedu kaasaegset kunsti Matti Miliuse erakogust", kus on välja pandud sadakond tööd.

Näituse korraldajate sõnul on Matti Milius fenomen, kes on ja jääb püsiväärtusena eesti kunsti ajalukku. Aega ja olusid trotsides on ta loonud kunstikogu, mis muutub ajas omandab üha uusi lisaväärtusi.

Milius alustas kunsti kogumist 1960. aastal. Aja jooksul on ta kogunud märkimisväärselt arvu eesti, läti, leedu, armeenia ja vene kunstnike taiesid, mille paremik on eksponeeritud avatud näitusel. Esindatud on tänaseks tuntud nimesid, kes 60. aastatel alustasid, ja neid, kelle looming avangardistlik paremik jäigi nendes aastatesse.

Näitus jääb avatuks 27. juunini.

ETA